

PROSTORNI PLANERI IZMEĐU TEORIJE I PRAKSE – USKLAĐENOST ILI IZAZOV ZA BUDUĆNOST

Ivana Đorđević¹, Mina Marković², Slavoljub Jovanović³

Apstrakt: Nastavni plan studijskog programa Prostorno planiranje na Geografskom fakultetu Univerziteta u Beogradu koncipiran je tako da obuhvata opšte obrazovne predmete koji predstavljaju primenjene geografske discipline, ali i predmete koji pripadaju stručnim planerskim disciplinama. Najnovije izmene dogodile su se 2021. godine kada je unapređen Nastavni plan, uz zadržavanje opšte obrazovnih i geografskih predmeta na prvim godinama studija, a kasnije sve veću zastupljenost usko stručnih predmeta iz oblasti prostornog planiranja. Kroz uvođenje novih, savremenijih predmeta, nastavni plan u izvesnoj meri prati i nastavne planove škola planiranja u evropskim državama koje imaju znatno dužu tradiciju postojanja. Inoviran nastavni plan doprinosi da se studenti, na osnovu stečenih znanja i upoznavanja sa najnovijim dostignućima u oblasti teorije i prakse planiranja u Srbiji i Evropi, osposobe za učestvovanje, kako u izradi i rukovođenju izradom prostornih planova, tako i u vođenju složenih projekata iz različitih oblasti srodnih prostornom planiranju. Terenska nastava i stručna praksa su nezaobilazni deo nastavnog plana, sa ciljem kreiranja savremenog stručnjaka prilagođenog potrebama prakse i nauke u Srbiji. U radu se polazi od sagledavanja profesije prostorni planer u savremenom društvu i identifikuju se izazovi sa kojima se suočavaju u praksi. Cilj istraživanja bio je ispitivanje stavova prostornih planera na temu usklađenosti znanja i veština stečenih na fakultetu sa njihovom primenom u praksi. Rezultati rada ukazuju na potrebu za kontinuiranom razmenom profesionalnih iskustava, širenju delotvornih rezultata i identifikovanju rešenja za poboljšanje statusa i pozicije prostornih planera u praksi kroz unapređivanje njihovog partnerstva sa institucijama.

Ključne reči: prostorni planer, Nastavni plan, znanja, veštine, stručna praksa

SPATIAL PLANNERS BETWEEN THEORY AND PRACTICE - COMPLIANCE OR CHALLENGE FOR THE FUTURE

Apstrakt: The Curriculum of the Spatial Planning department at the Faculty of Geography, University of Belgrade, is designed to encompass both general education courses representing applied geographical disciplines and courses belonging to specialized planning disciplines. The most recent revisions were introduced in 2021, when the Curriculum was enhanced while retaining general education and geographical subjects in the early years of study, followed by an increasing emphasis in later years on narrowly specialized courses in the field of spatial planning. Through the introduction of new, more contemporary courses,

¹ Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet, Studentski trg 3/III, ivana.djordjevic@gef.bg.ac.rs, ORCID: 0000-0003-0336-4806

² Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet, Studentski trg 3/III, mina.markovic@gef.bg.ac.rs, ORCID: 0009-0005-4898-9633

³ Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet, Studentski trg 3/III, slavoljub.jovanovic@gef.bg.ac.rs, ORCID: 0000-0001-8468-2114

the curriculum to a certain extent aligns with those of planning schools in European countries with a significantly longer tradition in this field. The revised curriculum contributes to preparing students, on the basis of acquired knowledge and familiarity with the latest achievements in planning theory and practice in Serbia and Europe, to participate both in the preparation of spatial plans and in managing the planning process, as well as in leading complex projects across various fields related to spatial planning. Fieldwork and professional practice are indispensable components of the curriculum, aimed at educating a modern professional adapted to the needs of practice and science in Serbia. This paper starts from an examination of the spatial planner profession in contemporary society and identifies the challenges planners face in practice. The objective of the research was to examine the attitudes of spatial planners regarding the alignment of knowledge and skills acquired at university with their application in professional practice. The results indicate the need for continuous exchange of professional experience, dissemination of effective outcomes, and identification of solutions to improve the status and position of spatial planners in practice through the enhancement of their partnerships with institutions.

Keywords: spatial planner, Curriculum, knowledge, skills, professional practice

UVOD

Konstruktivistički pogledi na obrazovanje, u skladu sa konstruktivističkom paradigmom uopšte, zastupaju stanovište da nastavnici konstruišu znanje na osnovu prethodnog ličnog iskustva i hipoteza koje imaju o svetu (Khalid, Azeem, 2012; Stojnov, 2005). Često se konstruktivizam sa svojom idejom „konstruisanja“, a ne „prenošenja“ znanja, suprotstavlja pozitivističkom, redukcionističkom, bihejviorističkom, tradicionalnom pristupu ili pristupu usmerenom na sadržaj (Snider, Roehl, 2007). Konstruktivističko obrazovanje podrazumeva aktivnosti koje podstiču refleksivnost, dijalog, kritičko mišljenje i razumevanje konteksta (Tatto, 1998). Jedna od teorija koja ima svoje uporište u konstruktivističkoj paradigmi je *teorija iskustvenog učenja* koju je Kolb razvio na osnovama Džuijeve teorije iskustva. Prema ovoj teoriji, učenje se definiše kao proces tokom kog se stvara znanje kroz transformaciju iskustva (Kolb, 2005, Kolb, 2009). U skladu sa tim, obrazovanju i nastavnicima se pridaje važna uloga u rešavanju društvenih problema koje, objektivno posmatrano, ne mogu samostalno rešiti, a onda se za neuspeh uzroci traže u nemaštovitom i nekreativnom pristupu u nastavi. Opisano stanje u praksi je u određenoj meri uzrokovano različitim konceptualnim pristupima nastavi i raspravom između, s jedne strane, onih koji nastavu vide više kao umetnost, kao delatnost zasnovanu na intuiciji i refleksiji, i s druge strane, onih koji traže da se naučni pristup nastavi zasniva na čvrstim dokazima. Posebno su izražena velika očekivanja fakulteta jer je jedan od važnijih ciljeva visokoškolskih institucija da doprinesu razvoju društva. Pripremajući ih za profesije zasnovane na znanju, fakulteti istovremeno osposobljavaju studente i za bolje razumevanje svojih budućih društvenih uloga i odgovornosti (Dubljanin, 2025). Kada određenog stručnjaka predstavljamo govoreći o profesiji kojoj pripada, možemo da otkrivamo relevantne informacije, koje se odnose na lični i profesionalni identitet (Sljepčević, Zuković, 2019). Pripadanje određenoj profesiji nas obeležava u društvu, jer nas društvo prepoznaje i vrednuje najčešće na osnovu profesije kojom se bavimo.

Rad se zasniva na ispitivanju stavova diplomiranih prostornih planera o usklađenosti znanja i veština stečenih na fakultetu sa njihovom primenom na teritoriji Srbije. Kroz 15 istraživačkih pitanja, u radu se razmatra značaj i uloga prostornih planera na terenu. Poseban segment rada čine predlozi koje su ispitanici definisali kako bi nastava na fakultetu više bila povezana sa praksom.

METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

Problem i predmet istraživanja

Pred savremenim društvom stalno se postavljaju novi izazovi i zahtevi koji iziskuju konstantno učenje, usavršavanje i promene u profesionalnom delovanju. Globalne promene i vodeći društveni trendovi koji se dešavaju zahtevaju modernizaciju obrazovanja kroz promenu svih aspekata rada, nameću neophodne promene u učenju, odnosno, povezivanje prakse sa savremenim teorijskim saznanjima i zakonskom regulativom (Popović, Anđelković, 2017). Predmet istraživanja je sagledavanje profesije prostorni planer u savremenom društvu i identifikacija izazova sa kojima se suočavaju u praksi. Na izbor predmeta istraživanja najviše su uticali rezultati prethodnih teorijskih i empirijskih istraživanja koji ukazuju na potrebu da se studenti, na osnovu stečenih znanja i upoznavanja sa najnovijim dostignućima u oblasti teorije i prakse planiranja u Srbiji i Evropi, osposobe za učestvovanje, kako u izradi i rukovođenju izradom prostornih planova, tako i u vođenju složenih projekata iz različitih oblasti srodnih prostornom planiranju.

Cilj i zadaci istraživanja

Osnovni cilj istraživanja bio je ispitivanje stavova prostornih planera na temu usklađenosti znanja i veština stečenih na fakultetu sa njihovom primenom u praksi. Krajnji cilj ovog istraživanja je pronalaženje mogućnosti za unapređenje nastavnog plana i programa u kome je naglasak na kreiranju savremenog stručnjaka prilagođenog potrebama prakse i nauke u Srbiji. U skladu sa postavljenim predmetom i ciljem, tokom istraživanja treba ostvariti sledeće zadatke: 1) utvrditi u kojoj meri su nastavni planovi i programi fakulteta usklađeni sa praksom; 2) utvrditi u kojoj meri su znanja stečena na fakultetu primenljiva u praksi; 3) utvrditi u kojoj meri su, po završetku fakulteta, kod ispitanika bile razvijene veštine neophodne za rad u struci; 4) utvrditi mišljenje ispitanika o usklađenosti znanja i veština stečenih na fakultetu sa njihovom primenom u cilju daljeg unapređivanja i usavršavanja studijskog programa.

Hipoteze istraživanja

Teorijsko-metodološki okvir rada omogućava postavljanje sledećih nultih hipoteza: 1) nastavni planovi i programi fakulteta su usklađeni sa praksom; 2) znanja stečena na fakultetu su primenljiva u praksi; 3) na fakultetu se razvijaju veštine neophodne za rad u struci; 4) očekuje se pozitivno mišljenje ispitanika o usklađenosti znanja i veština stečenih na fakultetu sa njihovom primenom i pružanje sugestija za dalje unapređivanje i usavršavanje studijskog programa. Na osnovu dobijenih rezultata istraživanja postavljene nulte hipoteze bi trebalo prihvatiti ili odbaciti.

Naučne metode i tehnike istraživanja

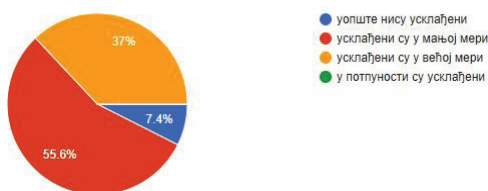
Uzorak ispitanika činilo je 52 diplomirana prostorna planera koji su zaposleni u javnom (74.1%) i privatnom (25.9%) sektoru na teritoriji Srbije. Kada je u pitanju polna struktura, njih 51.9% pripada ženskom polu, a 48.1% ispitanika je muškog pola. Ujednačen je procenat ispitanika koji imaju od 5 do 10 godina iskustva (34%) i od 10 do 20 godina rada u struci (34%). Procenat ispitanika sa radnim iskustvom od preko 30 godina iznosi 19%, a svega 8% ima do 5 godina rada na poslovima prostornih planera. Najmanji procenat je kod ispitanika koji imaju između 20 i 30 godina iskustva i oni čine 5%.

Zbog male veličine uzorka rezultati istraživanja mogu da ukažu samo na tendencije u pogledu usklađenosti znanja i veština koje su prostorni planeri stekli na fakultetu sa njihovom primenom, ali ne i na generalizovane zaključke na osnovu dobijenih rezultata, a

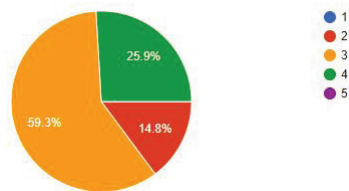
koji bi se odnosili na celokupnu populaciju diplomiranih prostornih planera u Srbiji. Predmet, cilj, zadaci i hipoteze istraživanja determinisali su korišćenje deskriptivne metode istraživanja koja podrazumeva postupke: upoređivanja, suprotstavljanja, vrednovanja, interpretiranja rezultata dobijenih na osnovu anketiranja ispitanika, kao i izvođenje zaključaka. U radu je primenjena tehnika anketiranja, a od instrumenata je korišćena nestandardizovana petostepena skala procene stavova prostornih planera Likertovog tipa.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA I DISKUSIJA

U pokušaju da se doprinese empirijskom istraživanju na temu usklađenosti znanja i veština koje prostorni planeri stiču na fakultetu sa njihovom primenom, prikazani su rezultati koji predstavljaju odgovor na ovo pitanje. Prvo istraživačko pitanje odnosilo se na to u kojoj meri su nastavni planovi i programi fakulteta koji su prostorni planeri završili usklađeni sa praksom koju obavljaju. Na osnovu rezultata istraživanja, zaključuje se da malo više od polovine ispitanika (55.6%) smatra da su nastavni planovi i programi fakulteta *u manjoj meri usklađeni* sa praksom koju obavljaju. Procenat onih koji smatraju da su nastavni planovi i programi *u većoj meri usklađeni* sa praksom koju obavljaju čini 37%, a svega 7.4% ispitanika smatra da *uopšte nisu usklađeni* (grafikon 1). Drugo pitanje se odnosilo na ispitivanje stavova diplomiranih prostornih planera o tome u kojoj meri su znanja koja su stekli na fakultetu primenljiva u praksi. Najveći procenat ispitanika je odgovorio sa *delimično su primenljiva* (59.3%). Nakon njih su ispitanici koji su na postavljeno pitanje odgovorili sa *primenljiva su u većoj meri* (25.9%), dok je najmanji procenat ispitanika (14.8%) stava da su znanja stečena na fakultetu *primenljiva u manjoj meri* (grafikon 2).

Grafikon 1. U kojoj meri su nastavni planovi i programi fakulteta koji ste završili usklađeni sa praksom koju obavljate?

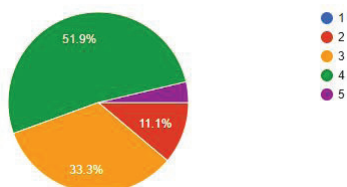
Grafikon 2. Na skali 1-5 označite u kojoj meri su znanja koja ste stekli na fakultetu primenljiva u praksi (1 – uopšte nisu primenljiva; 5 – u potpunosti su primenljiva).

Pitanje pod rednim brojem tri obuhvatilo je ispitivanje stavova prostornih planera o obimu stručne prakse koju su obavljali tokom studiranja. Veliki procenat ispitanika (74.1%) saglasan je sa tvrdnjom da su stručnu praksu obavljali *tokom jedne školske godine*. Ujednačen je procenat ispitanika koji su stava da su stručnu praksu obavljali *tokom dve školske godine* (11.1%) i ispitanika koji smatraju da stručnu praksu *uopšte nisu obavljali* (11.1%). Najmanji procenat ispitanika (3.7%) saglasan je sa tvrdnjom da su stručnu praksu obavljali tokom *sve četiri školske godine* (grafikon 3).

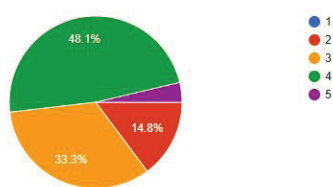

Grafikon 3. U kom obimu ste tokom studiranja obavljali stručnu praksu?

O stepenu razvijenosti različitih veština stečenih na fakultetu, ispitanici su odgovarali u okviru narednih pet pitanja. Kada su u pitanju *istraživačke i analitičke veštine*, preko polovine ispitanika (51.9%) smatra da su one po završetku fakulteta bile *razvijene u većoj meri*. Trećina ispitanika (33.3%) je stava da su navedene veštine kod njih *delimično razvijene*, dok je njih 11.1% stava da su istraživačke i analitičke veštine kod njih *razvijene u manjoj meri*. Mali procenat ispitanika (3.7%) smatra da su pomenute veštine po završetku fakulteta kod njih bile *u potpunosti razvijene* (grafikon 4). Slični odgovori su dobijeni i po pitanju razvijenosti *veština kartografske vizuelizacije i prezentacije rezultata*. Nešto manje od polovine ispitanika je saglasno da su pomenute veštine po završetku fakulteta kod njih bile *razvijene u većoj meri* (48.1%). Međutim, značajan procenat ispitanika (33.3%) smatra da su ove veštine *delimično razvijene*. Procenat onih koji smatraju da su pomenute veštine *razvijene u manjoj meri* iznosi 14.8%, dok, kao u prethodnom pitanju, najmanji procenat ispitanika (3.8%) je stava da su veštine kartografske vizuelizacije i prezentacije rezultata po završetku fakulteta kod njih bile *u potpunosti razvijene* (grafikon 5).

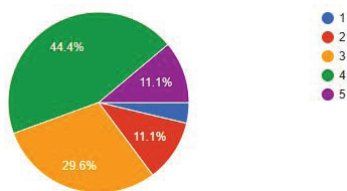

Grafikon 4. Na skali 1-5 označite u kojoj meri su po završetku fakulteta, kod Vas bile razvijene istraživačke i analitičke veštine (1 – uopšte nisu razvijene; 5- u potpunosti su razvijene).

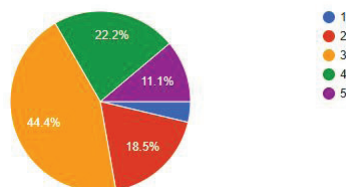

Grafikon 5. Na skali 1-5 označite u kojoj meri su, po završetku fakulteta,, kod Vas bile razvijene veštine kartografske vizuelizacije i prezentacije rezultata (1 – uopšte nisu razvijene; 5 – u potpunosti su razvijene).

Istražujući pitanje koje se odnosilo na stepen razvijenosti *kreativnih i konceptualnih veština*, dobijen je sledeći odgovor: nešto manje od polovine ispitanika (44.4%) smatra da su navedene veštine, po završetku fakulteta, *razvijene u većoj meri*. Slično kao i u odgovorima na prethodna dva pitanja koja su takođe ispitivala veštine, 29.6% smatra da su i ove veštine *delimično razvijene*. Interesantno je da je ujednačen procenat ispitanika koji smatraju da su kreativne i konceptualne veštine *razvijene u manjoj meri* (11.1%) i da su *u potpunosti razvijene* (11.1%) (grafikon 6). Stavovi ispitanika su podeljeni i kada je u pitanju stepen razvijenosti *upravljačkih i organizacionih veština*. Njih 44.4% smatra da su ove veštine *delimično razvijene*, 22.2% je stava da su ove veštine po završetku fakulteta *razvijene u većoj meri*, 18.5% ispitanika je mišljenja da su pomenute veštine razvijene *u manjoj meri*, a njih 11.1% je saglasno sa tvrdnjom da su upravljačke i organizacione veštine *u potpunosti razvijene* (grafikon 7).

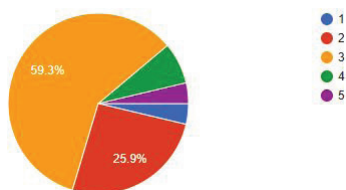

Grafikon 6. Na skali 1-5 označite u kojoj meri su, po završetku fakulteta, kod Vas bile razvijene kreativne i konceptualne veštine (1 – uopšte nisu razvijene; 5- u potpunosti su razvijene).

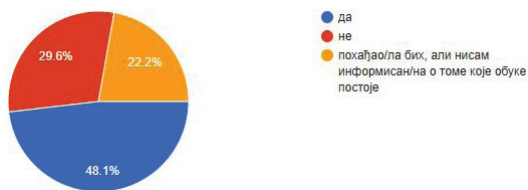

Grafikon 7. Na skali 1-5 označite u kojoj meri su kod Vas bile razvijene upravljačke i organizacione veštine (1 – uopšte nisu razvijene; 5 – u potpunosti su razvijene).

Poslednje pitanje iz ove grupe obuhvatilo je stepen razvijenosti *veštine implementacije i realizacije dokumenata prostornog i urbanističkog planiranja*. Skoro 60% ispitanika smatra da su ove veštine kod njih *delimično razvijene*, 26% je stava da su one *razvijene u manjoj meri*, a samo 10% je mišljenja da su veštine *razvijene u većoj meri* (grafikon 8). Jedno od istraživačkih pitanja se odnosilo i na to koliko često ispitanici pohađaju *programe za stručno usavršavanje* u svojoj oblasti. Pozitivan odgovor je dalo 48.1% procenat ispitanika, 30% je odgovorilo da nije pohađalo programe za stručno usavršavanje, a 22% ispitanika nije informisano o tome koje obuke postoje (grafikon 9).

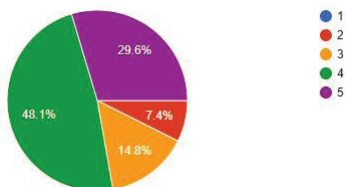

Grafikon 8. Na skali 1-5 označite u kojoj meri su po završetku fakulteta, kod Vas bile razvijene veštine implementacije i realizacije dokumenata prostornog i urbanističkog planiranja (1 - uopšte nisu razvijene; 5 – u potpunosti su razvijene).

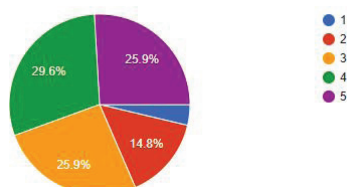

Grafikon 9. Da li ste pohađali neki od programa za stručno usavršavanje u svojoj oblasti?

Upitani u kom stepenu su osposobljenosti za *uočavanje i identifikaciju prostornih i razvojnih problema na lokalnom nivou – kroz analizu prostorno-planske dokumentacije, prostornih pokazatelja i stanja u prostoru*, skoro polovina ispitanika smatra da je *osposobljena u većoj meri*, a čak trećina u *potpunosti*. Njih 14.8% je stava da je *delimično osposobljena*, dok 7.4% ispitanika smatra da je *osposobljena u manjoj meri* (grafikon 10). Za razliku od prethodnog pitanja, mišljenja ispitanika o tome u kojoj meri su osposobljeni za *kreiranje predloga projekta koji se odnosi na rešavanje konkretnih problema na lokalnom nivou*, su podeljena. Ujednačen je procenat onih koji smatraju da su *delimično osposobljeni* (25.9%) i ispitanika koji su stava da su *osposobljeni u potpunosti* (25.9%). Najveći procenat ispitanika (29.6%) smatra da su *osposobljeni u većoj meri*, dok 14.8% veruje da su *osposobljeni u manjoj meri* (grafikon 11).

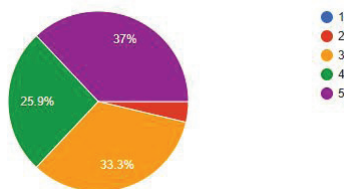

Grafikon 10. Na skali 1-5 označite stepen Vaše Osposobljenosti za uočavanje i identifikaciju Prostornih i razvojnih problema na lokalnom uopšte nivou – kroz analizu prostorno-planske dokumentacije, prostornih pokazatelja i stanja u prostoru (1 – uopšte nisam osposobljen/na; 5 – u potpunosti sam osposobljen/na).

Grafikon 11. Na skali 1-5 označite u kojoj meri ste osposobljeni za kreiranje predloga projekta koji se odnosi na rešavanje konkretnih problema na lokalnom nivou (1 - nisam osposobljen/na; 5 – u potpunosti sam osposobljen/na).

Poslednje pitanje zatvorenog tipa ispitivalo je stavove ispitanika o stepenu osposobljenosti za učestvovanje u *izradi planerskih i ostalih razvojnih dokumenata na lokalnom nivou i rad u multidisciplinarnom timu*. Najveći procenat ispitanika (37%) smatra da su *u potpunosti osposobljeni*, 25.9% je stava da su *osposobljeni u većoj meri*, a njih 33% je mišljenja da su *delimično osposobljeni* (grafikon 12).

Grafikon 12. Na skali od 1 do 5 označite stepen Vaše osposobljenosti za učestvovanje u izradi planerskih i ostalih razvojnih dokumenata na lokalnom nivou i rad u multidisciplinarnom timu (1 – uopšte nisam osposobljen/na; 5 – u potpunosti sam osposobljen/na).

Jedno od pitanja je bilo otvorenog tipa, a od ispitanika se zahtevalo da definišu *predloge koje treba implementirati u nastavne planove i programe fakulteta* kako bi nastava bila više povezana sa praksom. Najveći broj ispitanika naglašava da je tokom studiranja potrebno obavljati više prakse kroz uvođenje obaveznih stručnih praksi i praktičnih modula. To je moguće ostvariti u saradnji sa relevantnim institucijama i privrednim subjektima kroz veće učešće stručnjaka iz prakse u nastavnom procesu, gostujuća predavanja, mentorstvo i rad na zajedničkim projektima. Ispitanici dalje navode da razvoj studijskog programa treba da bude zasnovan na studijama slučaja i projektnom radu koji odražava realne izazove struke i koji razvija grafičke veštine (GIS i AutoCad) kako bi studenti bili osposobljeni za njihovu primenu. Ispitanici napominju da nastavni plan i program treba da bude u skladu sa savremenom urbanističkom i planerskom praksom koja podrazumeva veće učešće u temama koje su od javnog značaja, na lokalnom i nacionalnom nivou. Smatraju da plan i program studijskog programa uvek treba da prati realne potrebe na terenu, a to podrazumeva uvođenje više inženjerskih, građevinskih, geodetskih predmeta, ali i predmeta iz tehničko-

tehnološke naučne oblasti na kojima bi se razvijale veštine crtanja i izrade planske dokumentacije. Potrebno je uvrstiti nove predmete koji bi tretirali tematiku uporedne analize zakonske regulative.

Naredna grupa predloga odnosi se na mogućnost simulacije izrade planova od donošenja odluka do izdavanja prvih lokacijskih uslova, sa posebnim osvrtom na participaciju javnosti. Praktična nastava bi trebalo više da se realizuje u odgovarajućim ustanovama radi adekvatnog osposobljavanja za rad i dalje napredovanje. Ispitanici naglašavaju i veću potrebu za digitalizacijom kroz upotrebu veštačke inteligencije. Napominju da je potrebna konkretnija primena stečenih znanja kroz sintezu različitih oblasti i više vežbi na samoj izradi planskih dokumenata. Potrebno je povezati fakultet, sa vise institucija i firmi, gde bi diplomirani studenti mogli da rade i da se usavršavaju kroz učešće u različitim projektima. Neophodno je upoznavanje studenata sa zakonskom regulativom (Zakonima i Pravilnicima koji se primenjuju u izradi prostornih i urbanističkih planova) procedurom, primenom, tumačenjem, razumevanjem i implementacijom uslova i saglasnosti dobijenih od strane nosioca javnih ovlašćenja u postupku izrade prostornih i urbanističkih planova.

ZAKLJUČAK

Na osnovu rezultata istraživanja zaključuje se da znanja i veštine koje se stiču i razvijaju na fakultetu nisu u dovoljnoj meri usklađena sa potrebama prakse u Srbiji. Istraživanje je ukazalo na to da ispitanici prepoznaju ključne elemente po kojima se nastava na fakultetu razlikuje od prakse, smatraju da je određene nedostatke moguće otkloniti i da je to ostvarivo kroz modernizaciju studijskog programa koji će u većoj meri doprineti usvajanju funkcionalnog znanja, razvoju veština i većem obimu stručne prakse. Rezultati istraživanja bi trebalo da ukažu na promene i na institucionalnom nivou. Osim izmene koncepcije plana i programa studijskog programa i same organizacije nastave, promene bi podrazumevale i stručno usavršavanje prostornih planera. Vrednost istraživanja ogleda se i u tome što predstavlja osnovu i podsticaj za buduća, slična istraživanja na temu usklađenosti stečenih znanja i veština koje se razvijaju na fakultetu sa njihovom primenom. Savremena nastava zahteva da se učesnik u obrazovnom procesu osnaži da rešava probleme, stiče znanja, razvija veštine i sposobnosti, a to se najefikasnije ostvaruje povezivanjem teorijskog učenja sa učenjem iz ličnog iskustva, ali i iz iskustva drugih.

ZAHVALNICA

Rad je nastao kao rezultat naučno-istraživačke delatnosti na Projektu broj: 451-03-34/2026-03/ 200091

LITERATURA

- Дубљанин, С. (2025). Квалитети високошколских наставника. *Зборник радова са научне конференције „Васпитање и образовање између теорије и праксе“*, 37-52.
- Khalid, A., Azeem, M. (2012). Constructivist vs. traditional: Effective instructional approach in teacher education. *International journal of humanities and social sciences*, 2(5), 170-177.
- Kolb, A.Y., Kolb, D. A. (2005). Learning styles and learning spaces: Enhancing experiential learning in higher education. *Academy of management learning & education*, 4(2), 193-211.
- Kolb, D. A., Kolb, A. Y. (2009). Experiential learning theory, in Armstrong, S. J. & Fukami, C. (Eds.) *Handbook of management learning, education and development*. London: Sage

Publications.

Popović, D., Anđelković, A. (2017). Školski pedagozi o područjima rada pedagoga - praksa, teorija i zakonska regulativa. U M. Turk, S. Kušić, K. Mrnjauš i J. Zloković (ur.), *Suvremeni izazovi u radu (školskog) pedagoga*. Zbornik u čast Stjepana Stančića (str. 156-176). Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.

Sljepčević, S., Zuković, S. (2019). Značaj proučavanja profesionalnog identiteta školskog pedagoga. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 44(2), 117-129.

Snider, V. E., Roehl, R. (2007). Teachers' beliefs about pedagogy and related issues. *Psychology in the schools*, 44(8), 873-886.

Stojnov, D. (2005). *Od psihologije ličnosti ka psihologiji osoba*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.

Tatto, M. T. (1998). The influence of teacher education on teachers' beliefs about purposes of education, roles and practice. *Journal of Teacher Education*, 49(1), 66-78.